

Familieytelser

Familieytelser er de trygdeytelsene du kan få som følge av familiesituasjonen din.

De gruppene som omfattes av dette, er:

- Barnefamilier
- Enslige forsørgere
- Tidligere ektefeller (underholdsbidrag)
- Gjenlevende (voksne og barn)
- Tidligere familiepleiere

De ytelsene du kan ha rett til, er avhengige av for eksempel barnets alder, din arbeidsinntekt, din sivilstatus og om du bor eller arbeider i Norge.

I denne brosjyren gis en kort orientering om de ulike familieytelsene og vilkårene som er knyttet til retten til slike ytelser. Vi gjør oppmerksom på at brosjyren bare er veiledende. Den inneholder derfor ikke alle detaljer som kan ha betydning i hver enkelt sak.

Det finnes spesialbrosjyrer om de enkelte ytelsene. Disse kan du finne på trygdeetatens nettsider eller få på trygdekontoret.

I brosjyren er det flere ganger vist til grunnbeløpet i folketrygden. Dette utgjør 58 778 kroner fra mai 2004.

• • • Barnefamilier •

..... **Svangerskapspenger**

Svangerskapspenger kan gis hvis arbeidet ditt eller forhold ved arbeidsplassen gjør at det er risiko for skade på fosteret, og arbeidsgiver ikke kan omplassere deg. Det kan for eksempel gjelde fysisk slitsomt arbeid, arbeid som medfører stor stressbelastning eller arbeid med foster-skadelige kjemiske stoffer.

Det er legen eller jordmoren din som skal vurdere om du bør slutte med ditt nåværende arbeid for å unngå skade på fosteret.

Svangerskapspenger betales av trygdekontoret. Svangerskapspengene gis fra det tidspunktet du må slutte i arbeid, og fram til tre uker før fødselen. Deretter har du rett til fødselspenger etter vanlige regler.

Hvis du ikke kan arbeide under svangerskapet fordi du er syk, har du rett til sykepenger etter vanlige regler.

..... **Generelle vilkår for rett til fødselspenger**

Moren må ha vært i inntektsgivende arbeid i minst seks av de siste ti månedene før hun begynner sin stønadsperiode.

For at faren skal ha rett til fødselspenger må han ha vært i inntektsgivende arbeid i minst seks av de siste ti månedene før hans del av stønadsperioden starter.

Inntekten på årsbasis må tilsvare minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Alminnelige regler

- Stønadsperioden er til sammen 42 uker med full lønn eller 52 uker med 80 prosent lønn.
- Vanligvis er fødselspengene for arbeidstakere lik full lønn for inntekt opptil seks ganger folketrygdens grunnbeløp.
- Fedrekvote:
Fire uker av stønadsperioden er i utgangspunktet forbeholdt barnets far dersom han fyller de generelle vilkårene. Faren kan etter bestemte vilkår benytte mer av stønadsperioden enn disse fire ukene. Den som er alene om omsorgen for barnet, vil som hovedregel få hele stønadsperioden.
- Når moren ikke har rett til fødselspenger og det foreligger et omsorgsbehov, kan faren ta ut fødselspenger i opptil 29 uker med full lønn eller i opptil 39 uker med 80 prosent av full lønn.

Generelle vilkår for rett til adopsjonspenger

En mor som adopterer barn under 15 år, kan ha rett til adopsjonspenger. Vilkåret er at hun har vært i inntektsgivende arbeid i minst seks av de siste ti månedene før hun overtok omsorgen for barnet, og at hun er borte fra arbeidet på grunn av omsorgen for barnet.

For at faren skal ha rett til adopsjonspenger må han ha vært i inntektsgivende arbeid i minst seks av de siste ti månedene før hans del av stønadsperioden starter.

Inntekten på årsbasis må tilsvare minst halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Personer som adopterer sin ektefelles barn, får ikke adopsjonspenger.

Alminnelige regler

- Stønadsperioden er til sammen 39 uker med full lønn eller 49 uker med 80 prosent lønn.
- Som hovedregel er adopsjonspengene for arbeidstakere lik full lønn for inntekt opptil seks ganger folketrygdens grunnbeløp.
- Fedrekvote:
Fire uker av stønadsperioden er forbeholdt adoptivfaren dersom de generelle vilkårene er oppfylt. Adoptivfaren kan etter bestemte vilkår benytte mer av stønadsperioden enn disse fire ukene.
- Når moren ikke har rett til adopsjonspenger og det foreligger et omsorgsbehov, kan faren ta ut adopsjonspenger i opptil 29 uker med full lønn eller i opptil 39 uker med 80 prosent av full lønn.

Flerbarnsfødsler og flerbarnsadopsjoner

Stønadsperioden forlenges med fem uker for hvert ekstra barn når man tar ut full lønn eller sju uker for hvert ekstra barn når man tar ut 80 prosent lønn.

Tidskonto

En del av stønadsperioden for fødsels- og adopsjonspengene kan tas ut som tidskonto. Det vil si at en arbeidstaker kan kombinere delvis uttak av fødsels- eller adopsjonspenger med nedsatt arbeidstid. På denne måten kan man forlenge stønadsperioden samtidig som man gjenopptar arbeidet delvis.

Engangsstønad

En kvinne som ikke oppfyller vilkårene for fødsels- eller adopsjonspenger, har rett til engangsstønad ved fødsel eller adopsjon.

Det samme gjelder en mann som adopterer alene.

Alminnelige regler

- Fra januar 2003 utgjør engangsstønaden 33 584 kroner.
- Dersom fødsels- eller adopsjonspengene samlet er lavere enn engangsstønaden, har man rett til å få utbetalt det overskytende beløpet.

Barnetrygd

Barnetrygd gis for alle barn som er bostatt i Norge. Den blir gitt fra og med måneden etter at barnet er født og til og med måneden før barnet fyller 18 år.

Satser og tillegg

- Barnetrygdsatsen for hvert barn er 11 640 kroner i året fra januar 2004.
- Forsørgere som bor i Finnmark eller enkelte kommuner i Nord-Troms, får et tillegg til barnetrygden. Satsen er 3 840 kroner i året fra januar 2004.

Barnetrygd og enslige forsørgere

- Utvidet barnetrygd:
Dersom forsørgeren bor alene med barn, kan hun/han få barnetrygd for ett barn mer enn det faktiske antallet barn. Dette gjelder forsørgere som er ugifte, skilte, separerte, gjenlevende ektefeller mv. Når en enslig forsørger lever i et ekteskapslignende forhold med en annen enn den andre av barnets foreldre,

og har gjort det i minst 12 av de siste 18 månedene, faller retten til utvidet barnetrygd bort.

- Ekstra småbarnstillegg:
Det kan gis et tillegg i barnetrygden til enslig forsørger som mottar utvidet barnetrygd, og som får redusert overgangsstønad samtidig. Yngste barn må være mellom null og tre år gammelt. Satsen er 7 920 kroner i året fra januar 2004.

Kontantstøtte

Kontantstøtte kan gis for barn mellom ett og tre år som ikke benytter barnehageplass med statlig driftstilskudd, eller som bare delvis benytter slik plass.

Full kontantstøtte utgjør 43 884 kroner i året fra august 2003. Er det avtalt redusert oppholdstid i barnehagen, kan det gis delvis kontantstøtte.

••• Enslige forsørgere

..... Vilkår

Som enslig forsørger regnes en person som er ugift, skilt eller separert, og som har aleneomsorg for barn.

En ugift, skilt eller separert person som bor sammen med den andre av barnets foreldre, blir ikke ansett som enslig forsørger, og har dermed heller ikke rett til de ytelsene enslige forsørgere kan få.

Når en enslig forsørger lever i et ekteskapsliknende forhold med en annen enn den andre av barnets foreldre, og har gjort det i minst 12 av de siste 18 månedene, faller retten til stønad som enslig forsørger bort.

Forsørgeren og barnet må som regel bo og oppholde seg i Norge. Hun/han må også ha vært med i folketrygden de tre siste årene.

..... Ytelser

Enslige forsørgere har rett til de ytelsene som alle som føder barn, får (se foran).

I tillegg kan hun/han få

- overgangsstønad til livsopphold.
Stønaden kan vanligvis ikke gis i mer enn sammenlagt tre år etter at det yngste barnet ble født, og inntil dette barnet blir åtte år. I tillegg kan det gis overgangsstønad i opptil to måneder før fødselen. På visse vilkår kan det gis stønad i mer enn tre år, også etter

at yngste barn har fylt åtte år. Når det yngste barnet har fylt tre år, er det et krav at forsørgeren enten er i arbeid eller under utdanning på minst halv tid, eller er tilmeldt arbeidsformidlingen som reell arbeidssøker. Full årlig overgangsstønad utgjør 1,85 ganger folketrygdens grunnbeløp. Stønaden reduseres dersom arbeidsinntekten er høyere enn halvparten av grunnbeløpet. Det samme gjelder for inntekt som er likestilt med arbeidsinntekt.

- stønad til barnetilsyn dersom tilsynet med barnet må overlates til andre på grunn av arbeid eller utdanning, eller fordi forsørgeren er reell arbeidssøker. Stønaden kan gis i opptil ett år ved forbigående sykdom hos forsørgeren. Stønaden gis med 64 prosent av de dokumenterte utgiftene opptil et maksimumsbeløp som fastsettes av Stortinget. Satsen varierer avhengig av antall barn. Det gis ikke stønad dersom forsørgerens inntekt er større enn seks ganger folketrygdens grunnbeløp. Stønaden kan gis til barnet er ferdig med fjerde skoleår, men kan forlenges på visse vilkår.
- utdanningsstønad dersom forsørgeren tar nødvendig utdanning eller opplæring for å kunne forsørge seg selv ved eget arbeid.
- tilskudd til flytting for å komme i arbeid.
- utvidet barnetrygd, dvs. barnetrygd for ett barn mer enn det hun/han faktisk har.
- ekstra småbarnstillegg når hun/han mottar utvidet barnetrygd og får uredusert overgangsstønad samtidig.

Underholdsbidrag til barn

Den av foreldrene som ikke bor sammen med barnet, skal betale underholdsbidrag.

Partene kan avtale hvor stort bidraget skal være, eller de kan søke om at trygdekontoret fastsetter det. Trygdekontoret fastsetter bidraget ut fra utgiftene til å forsørge barnet (underholdskostnaden). Underholdskostnaden blir deretter fordelt mellom foreldrene ut fra hvor stor inntekt hver av dem har. Bidraget (summen av bidragene) skal ikke fastsettes til et høyere beløp enn det den bidragspliktige har evne til å betale, og heller ikke til mer enn 25 prosent av inntekten til den bidragspliktige. Dersom den bidragspliktige har samvær med barnet, blir det gjort fradrag i bidraget (samværsfradrag). Bidragsmottakeren kan søke om tilleggsbidrag dersom den bidragspliktige har en inntekt som er høyere enn 550 ganger fullt bidragsforskudd pr. år (671 000 kroner fra juni 2004).

Bidrag betales til barnet er 18 år, og kan på visse vilkår forlenges når barnet fortsatt går på skole.

Gebyr

Hver av partene skal betale et gebyr til staten når trygdekontoret fatter vedtak om fastsetting eller endring av barnebidrag. Parter som har en personinntekt under 110 ganger fullt bidragsforskudd, kan søke om fritak for gebyr.

Gebyret tilsvarer ett rettsgebyr og kreves inn av Trygdeetatens innkrevingsentral.

Det skal ikke betales gebyr når partene selv inngår avtale om bidraget.

Betaling/innkreving av bidraget

Når trygdekontoret utbetaler bidragsforskudd, har folketrygden rett til refusjon i det bidraget som den bidragspliktige skal betale. Med andre ord har folketrygden rett til å få tilbake det beløpet den allerede har utbetalt i bidragsforskudd. Trygdekontoret har derfor rett til å kreve at bidrag blir fastsatt i et slikt tilfelle. Foreldrene kan i så fall ikke gjøre opp bidraget direkte seg imellom, men må betale gjennom Trygdeetatens innkrevings-sentral.

Når bidragsmottakeren ikke får bidragsforskudd, kan partene gjøre opp bidraget seg imellom. Dersom bidragsmottakeren ønsker det, kan hun/han imidlertid sette fram søknad om at trygde-etaten krever inn bidraget.

Bidragsforskudd

Barn kan ha rett til forskudd på bidraget (bidragsforskudd). Forskuddet blir imidlertid behovsprøvd mot inntekten til den av foreldrene som barnet bor fast hos, og det blir gitt enten 100 prosent, 75 prosent eller 50 prosent forskudd. Forskuddsmottakere som har høyere inntekt enn 320 ganger fullt bidragsforskudd, har ikke rett til forskudd. Fullt bidragsforskudd er på 1220 kroner pr. barn pr. måned fra juni 2004.

••• Tidligere ektefeller

Underholdsbidrag

Etter samlivsbrudd, separasjon eller skilsmisse kan den ene ektefellen bli pålagt å betale bidrag til den andre.

Vilkår

Som oftest må ektefellens evne og mulighet til å forsørge seg selv ha blitt svekket som følge av omsorgen for felles barn eller fordelingen av felles oppgaver under samlivet.

Alminnelige regler

- Bidraget blir fastsatt etter skjønn på grunnlag av den bidragsberettigedes behov for bidrag og den bidragspliktiges betalingsevne.
- Bidraget skal vanligvis fastsettes for en begrenset tid på opptil tre år, men det kan fastsettes uten tidsbegrensning.
- Partene kan inngå privat avtale om ektefellebidrag. For at ektefellebidraget kan fastsettes av trygdekontoret, må begge parter være enig i det. Ellers er det domstolene som fastsetter ektefellebidrag.

Gjenlevende

Gjenlevende ektefeller

Gjenlevende ektefelle kan ha rett til ulike stønader. Vilkåret er at den avdøde ektefellen var medlem i folketrygden eller mottok pensjon fra folketrygden i de siste tre årene før dødsfallet. Det kan gjøres unntak fra dette vilkåret i spesielle tilfeller.

Ytelser

Gjenlevende ektefelle kan ha rett til

- pensjon dersom vedkommende har vært gift med avdøde i minst fem år, eller har eller har hatt barn med avdøde. Pensjon kan også gis dersom den gjenlevende har omsorgen for avdødes barn, og ekteskapet og omsorgstiden har vart i minst fem år. Pensjonen tilsvarer folketrygdens grunnbeløp pluss 55 prosent av den tilleggspensjonen den avdøde ektefellen hadde opptjent rett til. Pensjonen blir redusert dersom den gjenlevende ektefellen har eller forventes å ha arbeidsinntekt som er høyere enn halvparten av grunnbeløpet.
- overgangsstønning (like stor som pensjonen) i en avgrenset periode dersom vilkårene for pensjon ikke er oppfylt.
- stønad til barnetilsyn dersom tilsynet med barnet må overlates til andre på grunn av arbeid eller utdanning, eller fordi den gjenlevende er reell arbeidssøker. Stønad kan beholdes ved for-

bigående sykdom hos den gjenlevende i opptil ett år. Se ellers side 8.

- utdanningsstønning dersom den gjenlevende ikke har tilstrekkelig yrkesutdanning og trenger slik utdanning for å kunne bli selvforsørget.
- tilskudd til flytting for å komme i arbeid.

Gjenlevende ektefelle mister retten til ytelser dersom hun/han inngår nytt ekteskap eller partnerskap, eller flytter sammen med en tidligere ektefelle eller får barn med en samboer.

Skilte gjenlevende ektefeller

En skilt ektefelle kan få rett til pensjon som gjenlevende ektefelle dersom den tidligere ektefellen dør innen fem år etter skilsmissen. Det er det formelle skilsmissetidspunktet som er avgjørende, ikke separasjonstidspunktet.

Vilkår

- Den gjenlevende må ikke ha inngått nytt ekteskap.
- Ekteskapet må ha vart i minst 25 år dersom ektefellene ikke hadde felles barn, eller i minst 15 år dersom de hadde felles barn.
- Det stilles også de samme kravene til avdødes tilknytning til folketrygden som for andre gjenlevende ektefeller (se side 12).

Gjenlevende partnere

Personer som har inngått partnerskap etter partnerskapsloven, har de samme trygderettigheter som gjenlevende ektefeller.

Gjenlevende samboere

Gjenlevende samboer som har hatt barn med avdøde, har ved samboerens død de samme trygderettighetene som gjenlevende ektefeller.

Gjenlevende samboer som tidligere har vært gift med avdøde, har ved samboerens død de samme trygderettighetene som gjenlevende ektefeller.

Gjenlevende barn

Barn som har mistet én eller begge sine foreldre (biologiske foreldre eller adoptivforeldre), har rett til barnepensjon fram til fylte 18 år.

Barn som har mistet en av foreldrene

Barnepensjonen til barn som har mistet en av foreldrene, er 40 prosent av folketrygdens grunnbeløp for første barn og 25 prosent av grunnbeløpet for hvert av de andre barna. Den samlede pensjonen deles likt mellom barna.

Barn som har mistet begge foreldrene

Dersom begge foreldrene er døde, får det eldste barnet like stor pensjon som den av foreldrene med størst gjenlevende pensjon ville fått. Det nest eldste barnet får 40 prosent av folketrygdens grunnbeløp, de andre barna får 25 prosent hver. Den samlede pensjonen deles likt mellom barna.

Foreldreløse barn kan få barnepensjon til de har fylt 20 år dersom de er under utdanning eller yrkesopplæring.

Når dødsfallet skyldes en yrkesskade

Når et dødsfall skyldes en yrkesskade, gjelder det spesielle regler som kan være til gunst i pensjonsberegningen.

• • • Tidligere • familiepleiere

Enslige personer som i minst fem år har hatt nødvendig tilsyn og pleie av en nærstående, kan ha rett til stønad. Vilkåret er at vedkommende på grunn av tilsynet har vært forhindret fra å forsørge seg selv ved eget arbeid.

Ytelser

Tidligere familiepleiere kan ha rett til

- pensjon
- overgangsstønad og utdanningsstønad

Full pensjon eller overgangsstønad tilsvarer folketrygdens minstepensjon, som er på 8 784 kroner i måneden fra mai 2004. Stønaden reduseres dersom man har arbeidsinntekt som er høyere enn halvparten av folketrygdens grunnbeløp.

Hvor får du mer informasjon?

På trygdekontoret får du

- opplysninger om andre stønadsordninger fra folketrygden
- brosjyrer, råd og veiledning
- hjelp til å sette fram krav om en ytelse
- hjelp til å sette fram klage

Trygdekontoret formidler også kontakt med arbeidskontor, sosialkontor og andre offentlige kontorer.

Mer informasjon fra trygdeetaten

Se også våre internettsider
www.trygdeetaten.no
og NRK1 tekst-TV side 808, eller ring
Trygdeetatens servicetelefon 810 33 810.